

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Hazelaarsstraat - Tolmerenbergweg

Tielt-Winge, Vlaams-Brabant

2023E320

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	11
1.2.1 Landschappelijk kader	11
1.2.2 Historisch kader	17
1.2.3 Archeologisch kader	24
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	28
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant een nieuw wegenis- en rioleringsdossier te Tielt-Winge. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 2,6 ha, de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 2,6 ha.

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan gedeeltelijk in een zone bestemd als agrarisch gebied en gedeeltelijk in een zone bestemd als woongebied met landelijk karakter. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

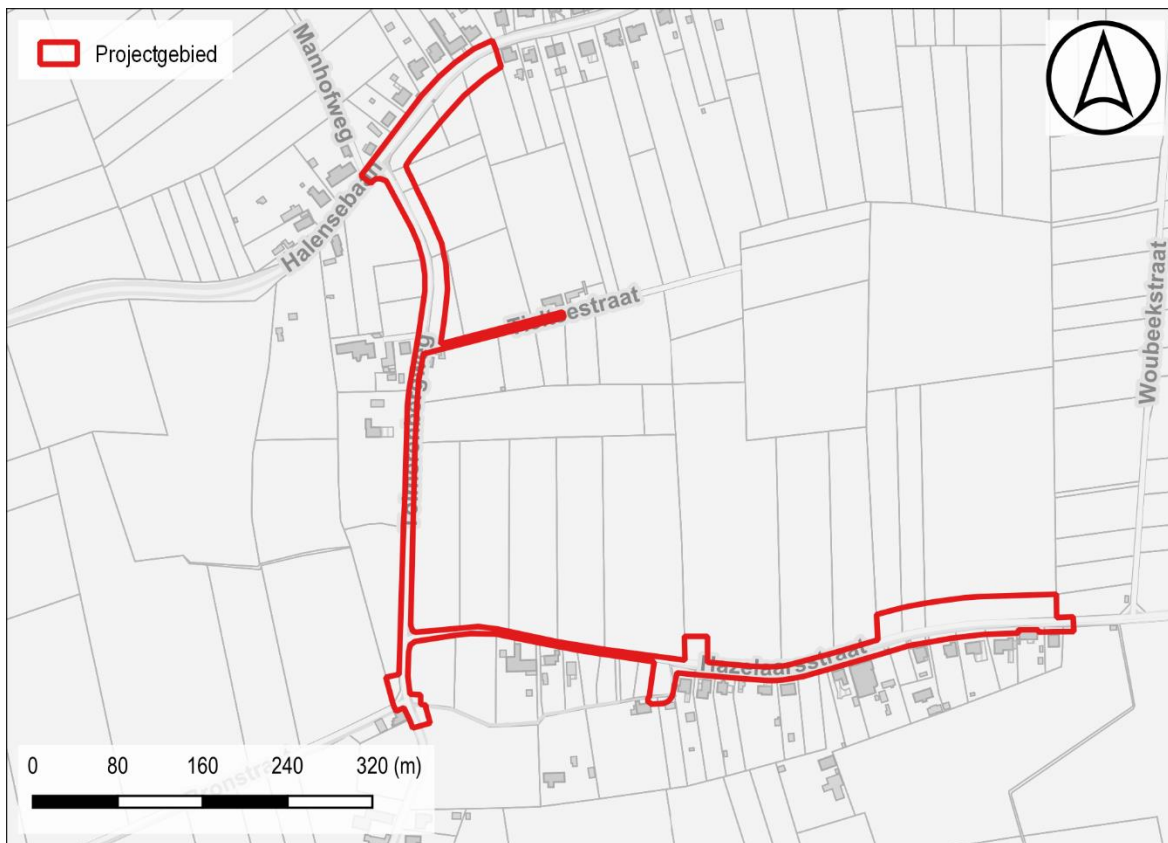
RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

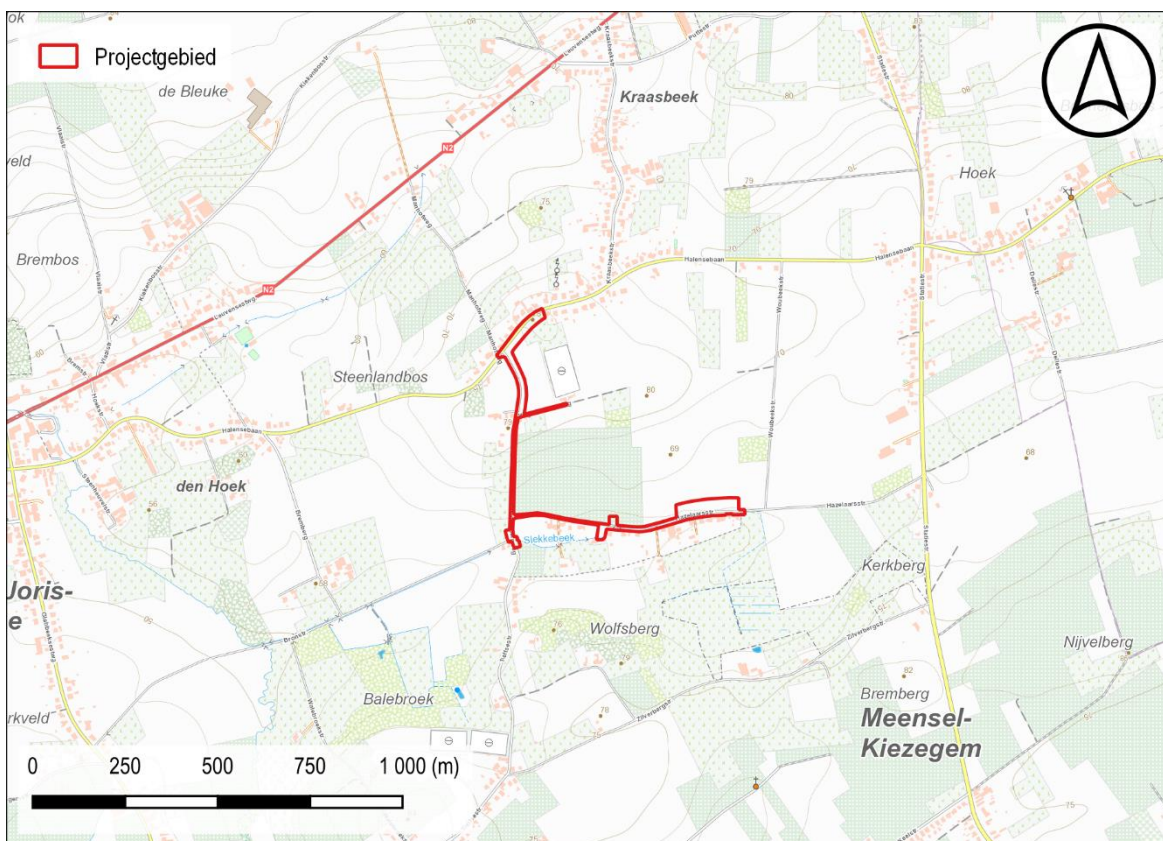
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2023E320	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 187364	Y ₁ : 177461
	X ₂ : 188312	Y ₂ : 178139
KADASTER	Tielt-Winge, Afdeling 1 Tielt, Sectie D, nr's.: 126d, 126c, 125b, 124b, 124a, 123 ^e , 94f, 96a, 20b, 103h, 235a, 235b, 28k, 113a, 29r, 29p, 29n, 29v, 29w, 36s, 33h, 33t, 33s, 33w, 33x, 33v, 33p, 32g, 34r, 34t, 34v, 35d, 145e, 145h, 145f, 145g, 145k, 145l.	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

---

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

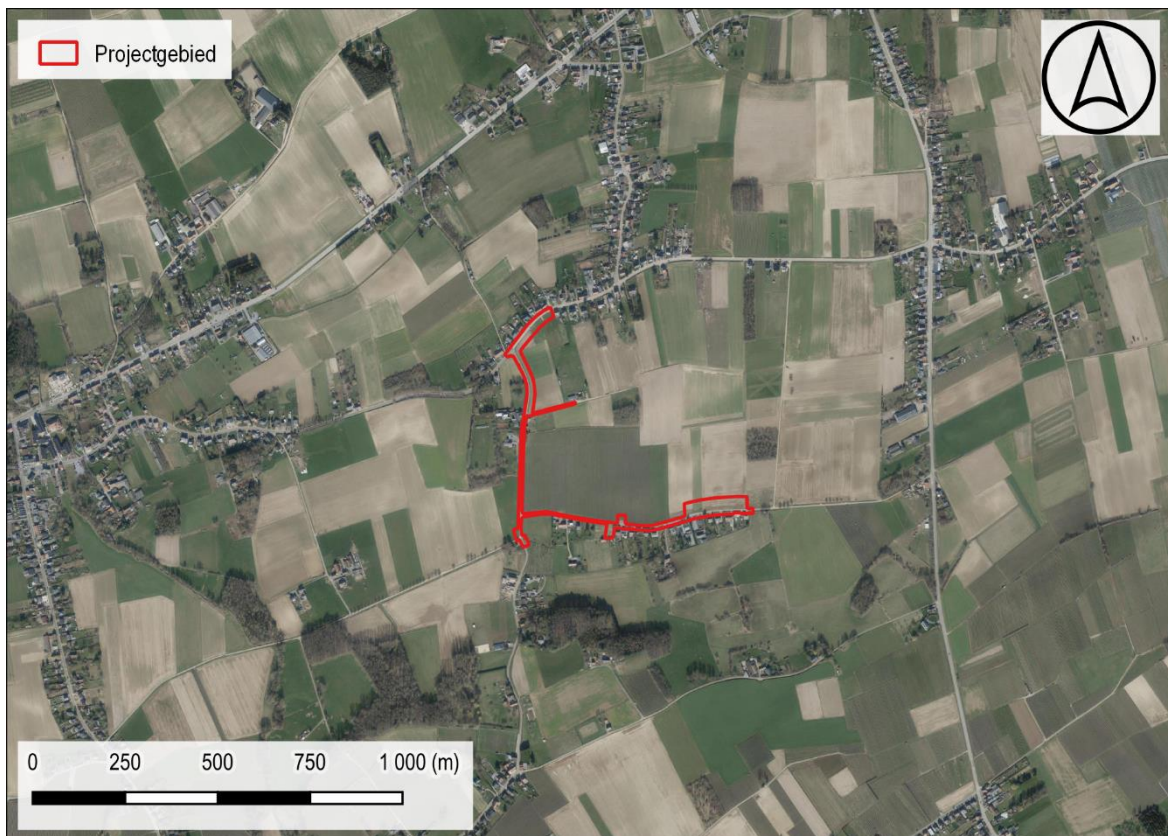
1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Tielt-Winge in de provincie Vlaams-Brabant. Tielt-Winge bestaat uit deelgemeenten Tielt, Meensel-Kiezegem, Sint-Joris-Winge en Houwaart en grenst ten noorden aan Aarschot, ten oosten aan Bekkevoort, ten zuidoosten aan Glabbeek, ten zuidwesten aan Lubbeek en ten westen aan Holsbeek. Het terrein valt samen met een gedeelte van de Halensebaan, Tolmerenbergweg, Weydenboschweg, Tieltsestraat en Hazelaarsstraat. Het centrum van Tielt is ca. 3,2 km ten noorden van het plangebied gelegen. Het centrum van Sint-Joris-Winge ca. 1,9 km ten westen. Het centrum van Kiezegem situeert zich ca. 950 m ten zuiden.

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 *Geplande bodemingrepen*

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 2,6 ha. Het terrein valt gedeeltelijk samen met de Halensebaan, Tolmerenbergweg, Weydenboschweg, Tieltsestraat en Hazelaarsstraat. Langs de noordelijke zijde van het plangebied valt een gedeelte akkerland ten zuiden van de Halensebaan en ten oosten van de Tolmerenbergweg binnen de grenzen van het terrein. Hetzelfde geldt voor een gedeelte akkerland langs de zuidwestelijke zijde, ten noorden van de Hazelaarsstraat. Daarnaast zijn langs de Hazelaarsstraat en Tolmerenbergweg langs de zuidzijde nog enkele beperkte percelen akkerland binnen de grenzen van het plangebied gelegen.

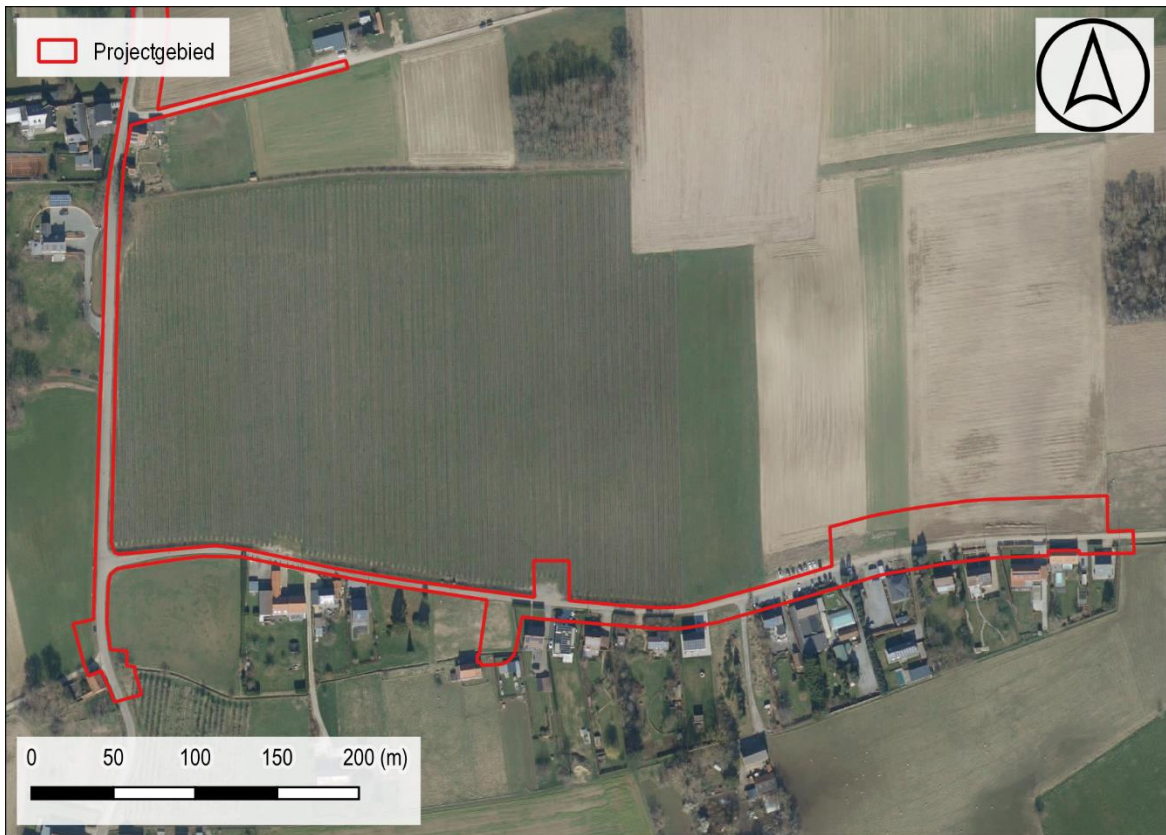
Het wegdek bestaat hoofdzakelijk uit asfaltverharding. Enkel de Halensebaan werd in betonverharding aangelegd. Langs de Halensebaan is langs weerszijden een aanpalend fietspad gelegen. Ten noorden van de Weydenboschweg is een gracht buiten de grenzen van het plangebied gelegen. Over het overige gedeelte van het terrein zijn geen grachten of fietspaden aanwezig. De huidige riolering situeert zich ter hoogte van de Halensebaan langs de zuidzijde van het wegdek in de berm. Ter hoogte van de Tolmerenbergweg is de bestaande riolering in het noordelijke deel langs de westzijde van het wegdek in de berm gelegen. Voorbij de Weydenboschweg is de leiding centraal onder het wegdek te situeren, dit geldt eveneens voor de Tieltsestraat. In de Hazelaarsstraat is de riolering tot aan woning 18 centraal onder het wegdek gelegen. Verder oostwaarts ligt deze ten zuiden van het wegdek in de berm. De Weydenboschweg beschikt niet over een riolering.

De opdrachtgever plant de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel, open grachten, twee pompstations en aanleggen van een erosiegracht met aanpalende grasbufferstrook. Het wegdek zal vervolgens heraangelegd worden. Voor de heraanleg wordt rekening gehouden met een bodemingreep van ca. 50 cm -mv. De leidingen zullen centraal onder het wegdek voorzien worden op een diepte tussen de 1,1 en 2,7 m -mv. De open grachten zullen tot op een diepte van tussen ca. 0,7 en 1,7 m -mv worden aangelegd in de grasstrook ten zuiden van de Halensebaan, ten oosten van de Tolmerenbergweg en ten zuiden van de Hazelaarsstraat. De twee pompstations worden voorzien in het uiterste zuiden van de Tolmerenbergweg en ten noorden van de Hazelaarsstraat 18. Voor de aanleg van de stations wordt een diepte van ca. 5 m -mv gerekend over een oppervlakte van ca. 7 m². Hierrond wordt over een oppervlakte van ca. 83 m² een verhardings- en groenzone voorzien waarvoor een bodemingreep van ca. 50 cm-mv wordt gerekend.

Tot slot wordt langs de noordzijde van de Hazelaarsstraat een erosiegracht voorzien tot op een diepte van ca. 1 m – mv. Voor de aanleg van de omringende grasbufferstrook en de tijdelijke werkzone ten noorden ervan wordt rekening gehouden met een bodemingreep van ca. 30 cm -mv. Deze zone (erosiegracht+grasbuffer en werkzone) beslaat een totale oppervlakte van ca. 5625 m².

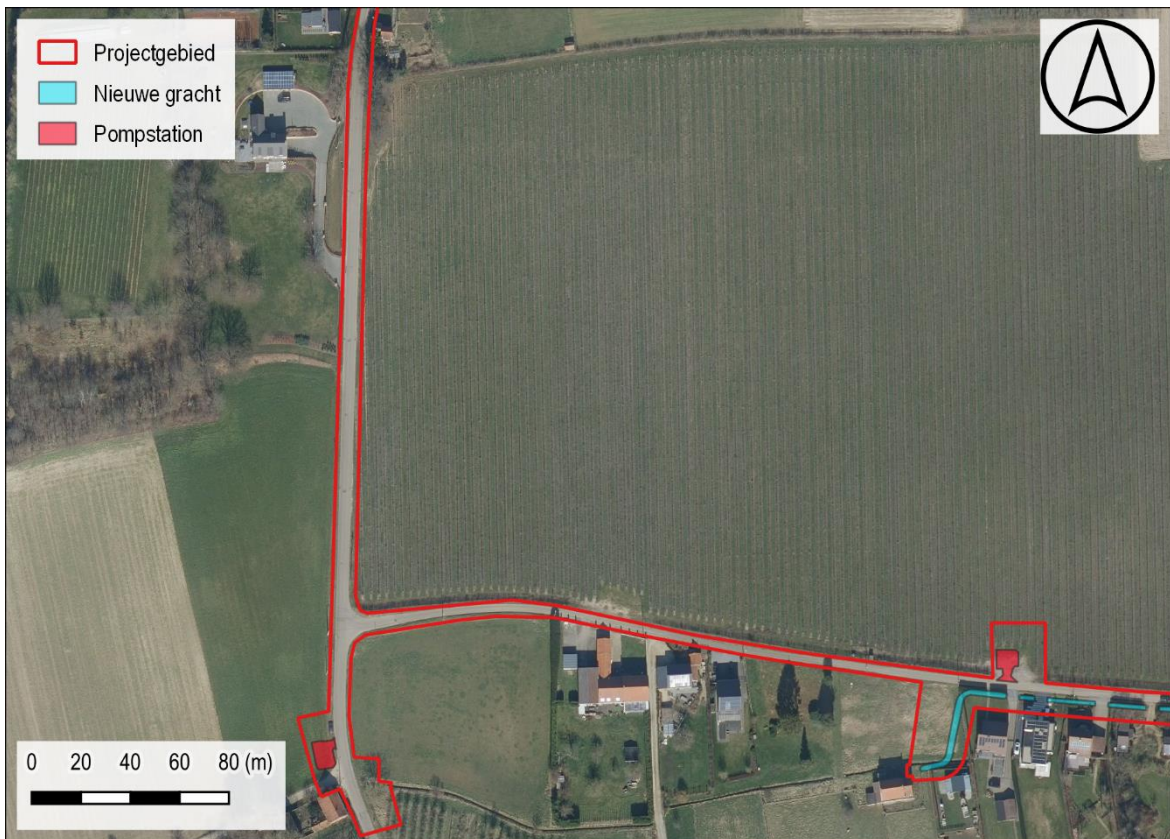
Figuur 4: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

Figuur 5: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

Figuur 6: Synthese van de geplande werken t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

Figuur 7: Synthese van de geplande werken t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

Figuur 8: Synthese van de geplande werken t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

Het projectgebied is centraal binnen het Hageland gelegen.

De ruime omgeving rondom het projectgebied wordt gekenmerkt door verschillende noordoost-zuidwest georiënteerde heuvelkammen met zandleemgronden die worden ingesneden door beekvalleien. Het projectgebied situeert zich op de overgang tussen een heuvelkam langs de noordzijde en de beekvallei van de Kiezegembeek die langs de zuidelijke zijde binnen de grenzen van het projectgebied ligt, ten zuiden van de Hazelaarsstraat. Het terrein heeft een hoogteligging tussen de 56,4 en 79,2 m TAW en helt stijl af in zuidwestelijke richting, naar de beekvallei van de Kiezegembeek toe. De profiellijn ter hoogte van de Tolmerenbergweg doet vermoeden dat de helling in het verleden werd geëgaliseerd in functie van het wegtracé. De Kiezegembeek loopt ca. 750 m ten zuidwesten van het plangebied over in de Wingebeek die verder westwaarts overloopt in de Winge. Hydrografisch behoort het plangebied tot het Demerbekken, deelbekken Winge-Nieuwe Motte. De drogere randen van de beekvallei waren ongetwijfeld aantrekkelijk voor rondtrekkende groepen jager verzamelaars. De hoger gelegen, drogere zandleembodems langs een beekvallei moeten ook voor vroege landbouwers gunstig geweest zijn.

De Tertiair Geologische kaart situeert het plangebied ter hoogte van de **Formatie van Diest**. De formatie bestaat uit ondiep marien groenig tot bruinig grof zand dat werd afgezet tijdens een laatste grote transgressie in het late Mioceen (ca. 11 – 7 Ma). Plaatselijk kan de formatie in erosieve geulen meer dan 100 meter dik zijn. De sedimenten vertonen een schuine gelaagdheid en bevatten glauconiet en maar weinig fossielen, hoewel soms haaientanden worden aangetroffen. De formatie bevat grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken en kleirijke en micarrijke horizonten. Lokaal werd de ijzerzandsteen gewonnen als ijzererts. Vanwege de resistentie tegen vertering is deze zandsteen de kern van de getuigenheuvels in de Vlaamse Ardennen.

Op de Quartair Geologische kaart is het terrein gelegen binnen het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

De bodemkaart lokaliseert het terrein ter hoogte van bodemtypes **ZAfe, EDx, wLca, Lca0, OB, Ldp(c), Lbp(c)**.

Het bodemtype **ZAfe** is een zeer droge niet gleyige tot matig natte, matig gleyige zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont en stenige materialen. De bovengrond is veelal verveend en rust vaak op gegleyifieerd materiaal. De blaugrijze reductiehorizont begint op ca. 40 a 80 cm diepte.

Het bodemtype **wLca** is een matig droge, zwak gleyige zandleembodem met klei-zand op geringe diepte en een textuur B horizont of weinig duidelijke kleur B horizont. De Ap rust bij deze bodemsoort op een E horizont of rechtstreeks op de textuur B. Deze horizont is aangereikt met klei en sesquioxiden. Het is een bruin zwaar zandleem. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 à 120 cm diepte.

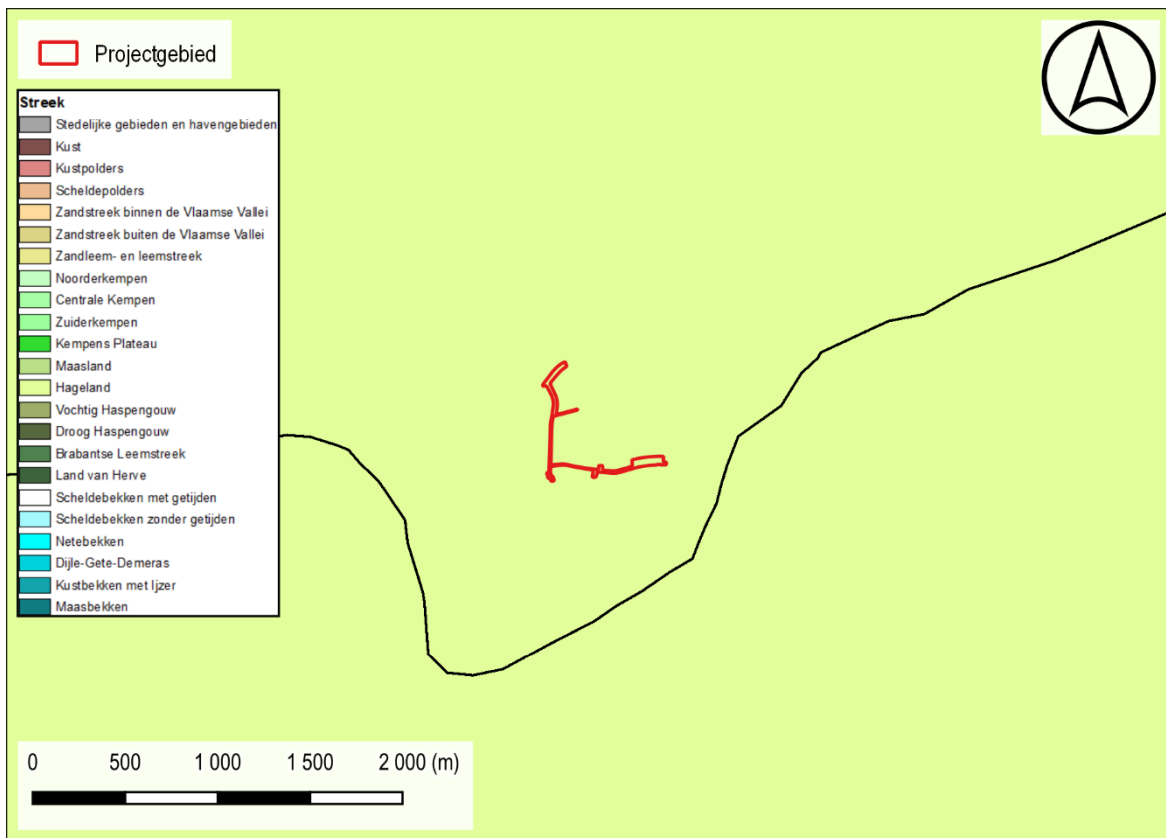
Het bodemtype **Lca0** is een matig droge, zwak gleyige zandleembodem met textuur B horizont of weinig duidelijke kleur B horizont De Ap rust bij deze bodemsoort op een E horizont of rechtstreeks op de textuur B. Deze horizont is aangereikt met klei en sesquioxiden. Het is een bruin zwaar zandleem. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 à 120 cm diepte.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

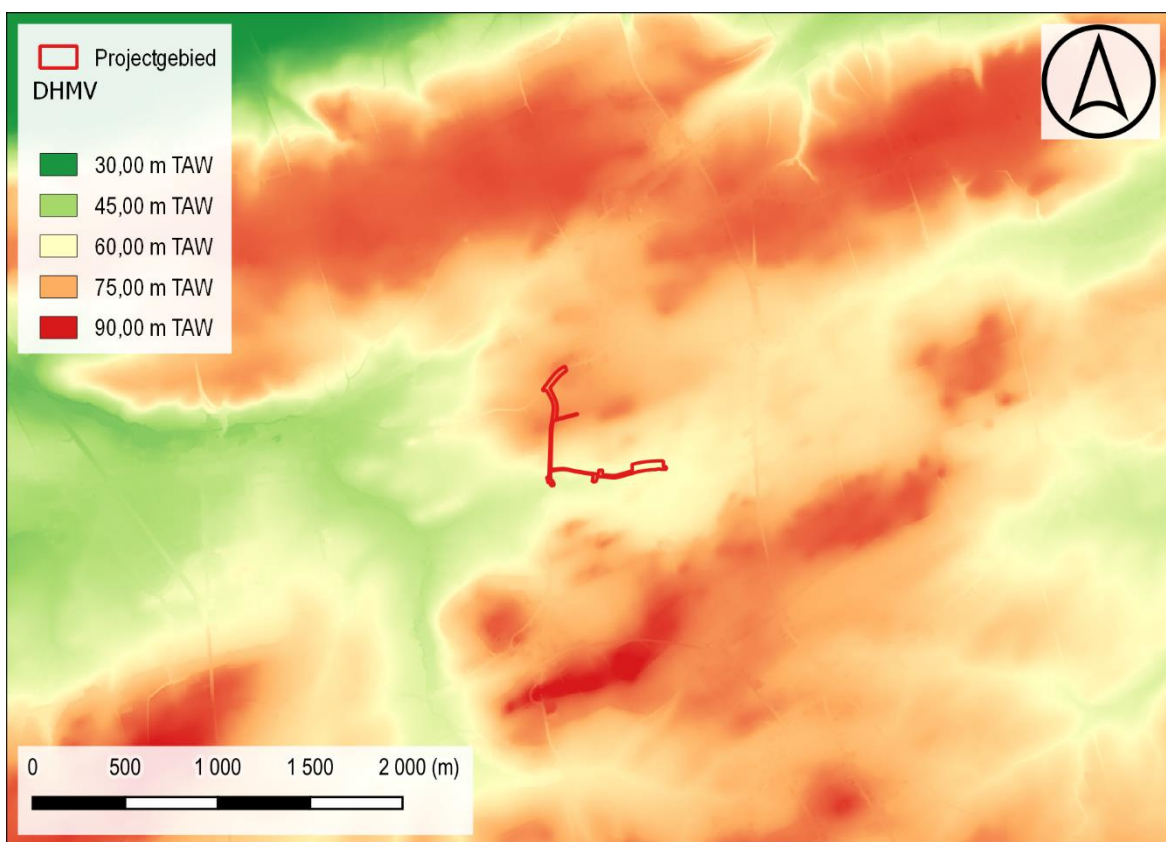
Het bodemtype **EDx** is een zwak tot matig gleyige kleibodem met onbepaald profiel. Dit complex omvat verschillende niet-gedifferentieerde gronden op klei met verschillende moedermaterialen met verschillende textuurklassen naast klei.

Het bodemtype **Lbp(c)** is een droge zandleembodem zonder profiel met bedolven textuur B horizont op minder dan 80 cm diepte. Het is een colluviale bodem zonder profielontwikkeling. Het uitzicht is homogeen en bestaat uit materiaal afkomstig van hoger gelegen gronden. De bouwvoor is donker grijsbruin rustend op een bruin zandlemig colluvium. De structuur is kruimelig in de bouwvoor, platig in de ondergrond, de consistentie is los en de beworteling is regelmatig en diep. Houtskool en baksteenresten zijn verspreid over gans de diepte van het colluviaal dek. Het colluvium kan op wisselende diepte rusten op een bedolven textuur B of een Tertiair substraat.

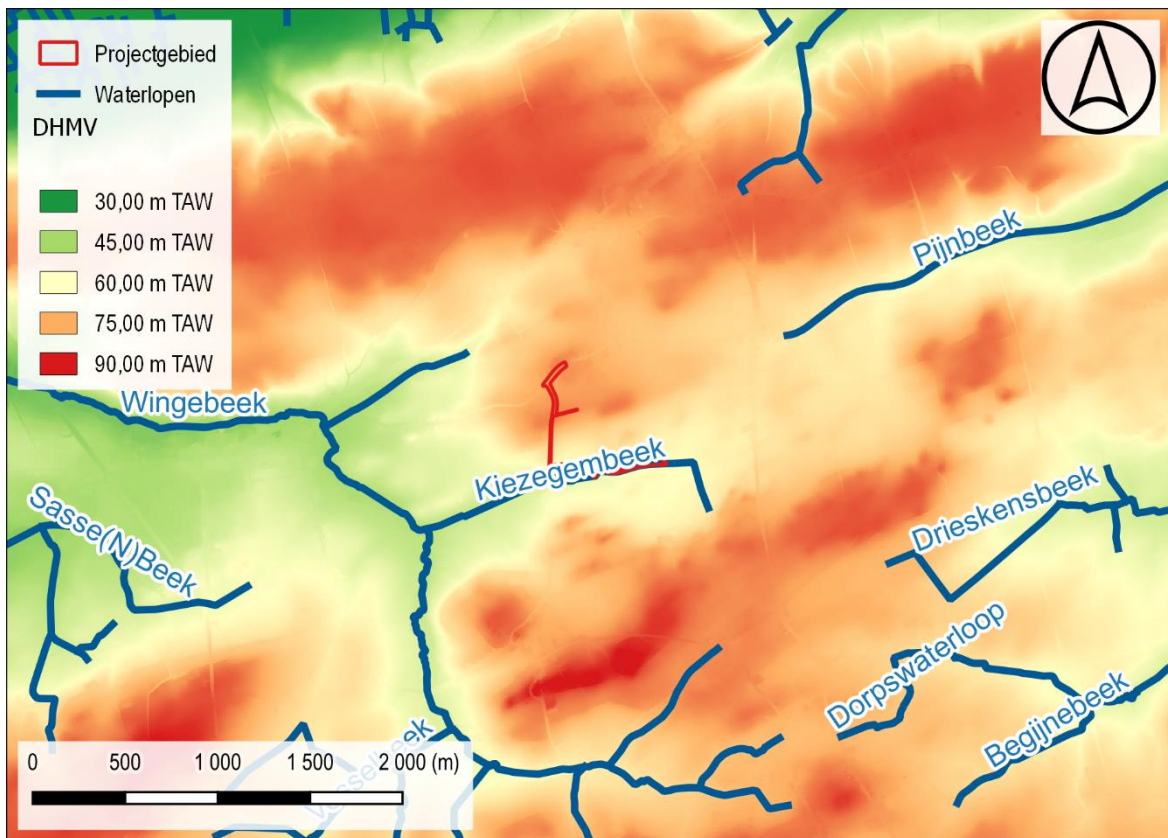
Het bodemtype **Ldp(c)** is een matig natte zandleembodem zonder profiel waarbij de bedolven textuur B horizont op minder dan 80 cm diepte voorkomt. Het is een colluviale grond gekenmerkt door een laag recent geërodeerd sediment. Op geringe tot matige diepte komt vaak een textuur B voor of een Tertiair substraat. Het colluviaal dek onderscheidt zich van het autochtoon zandleem door de aanwezigheid van kleine houtskool- en baksteenrestjes. Roestverschijnselen beginnen tussen 50 en 80 cm.

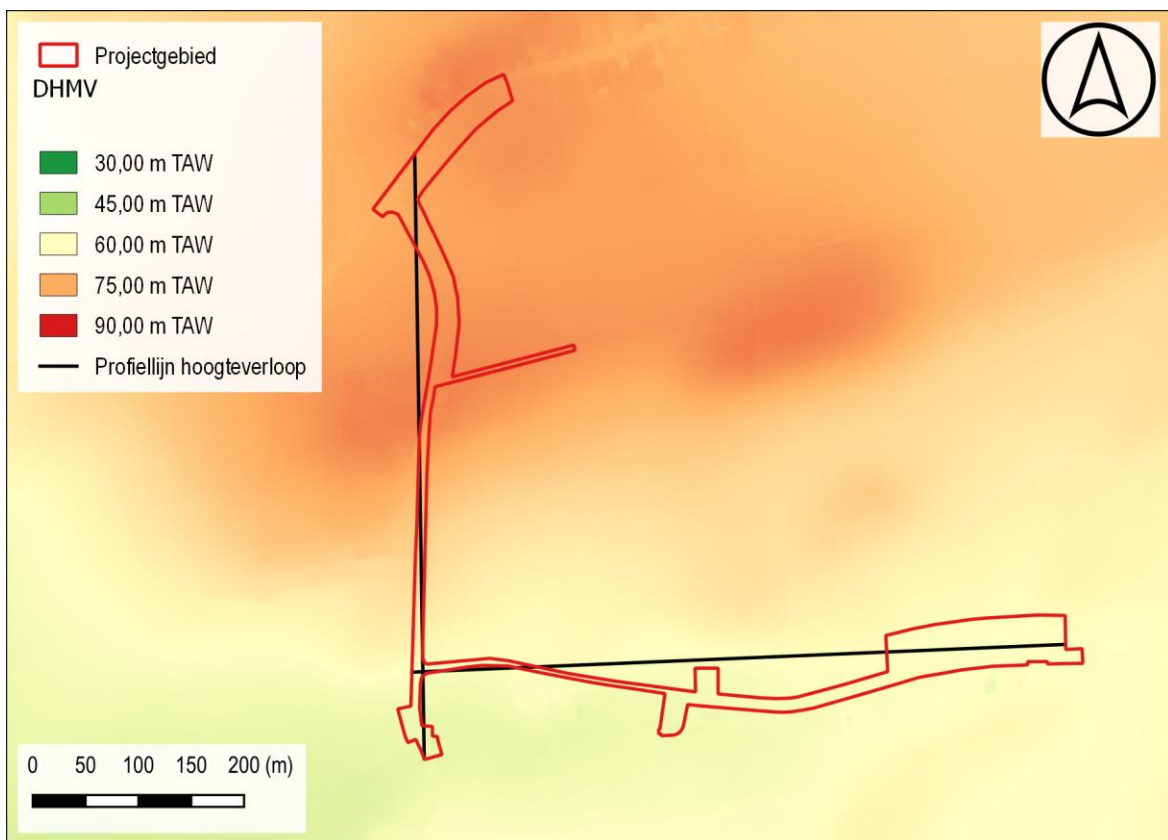
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

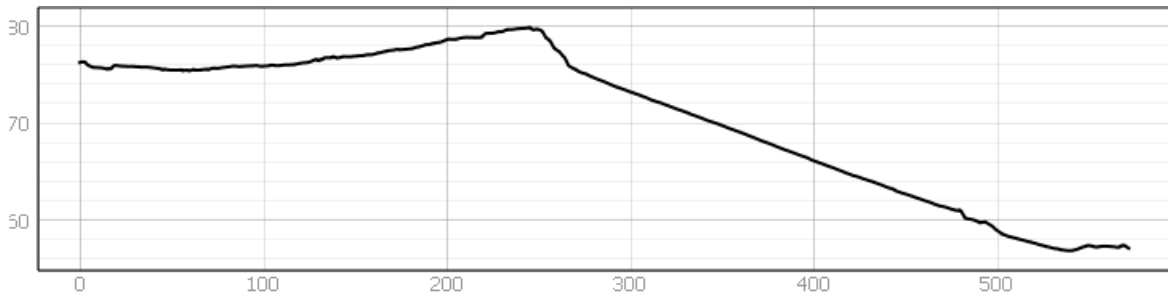
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

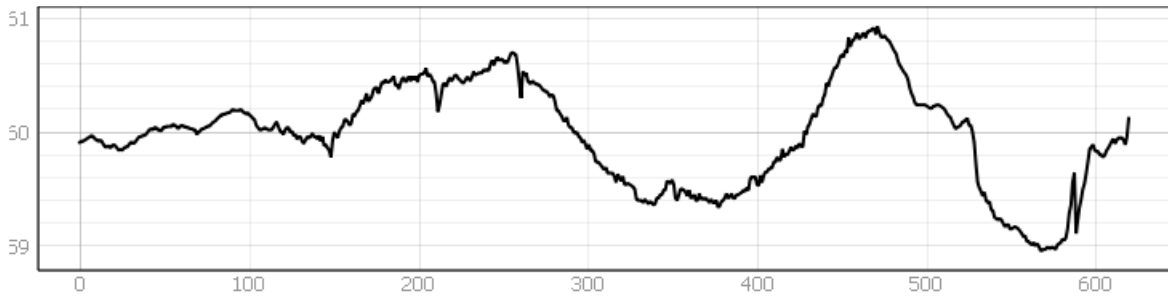
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

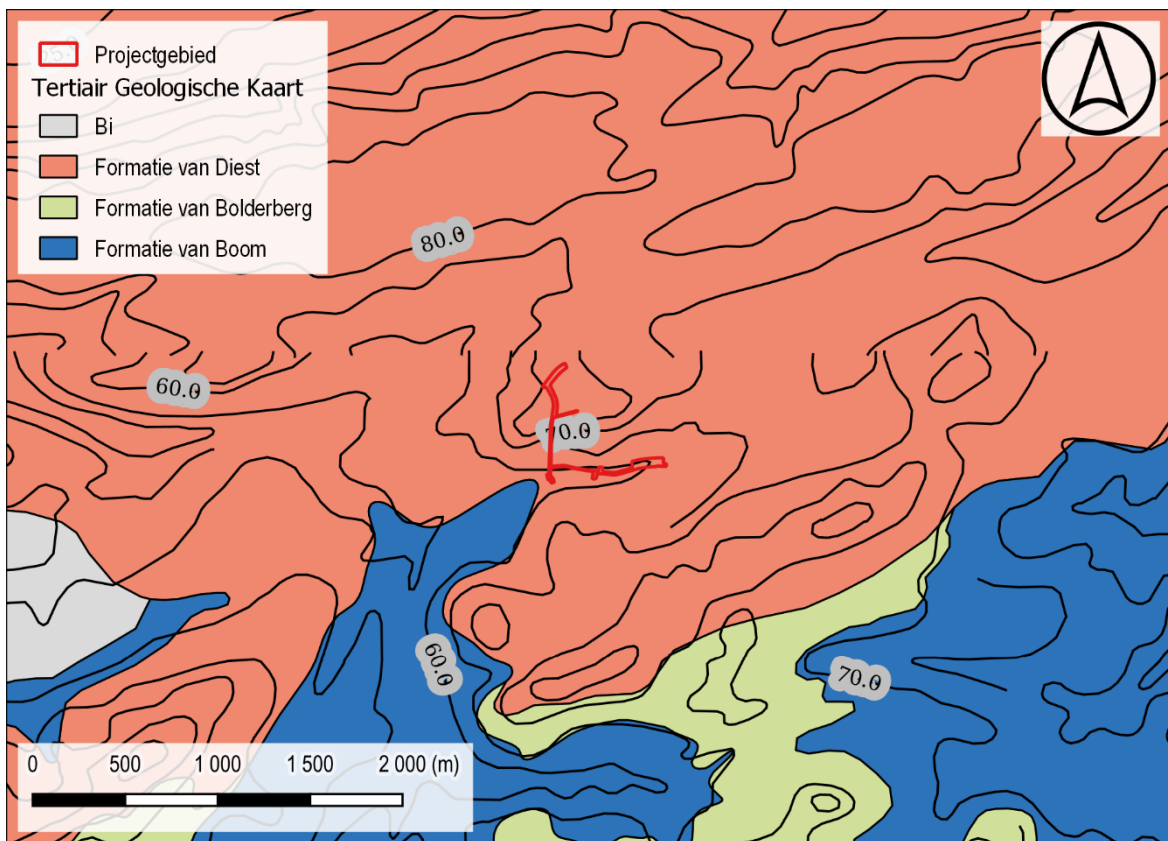
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

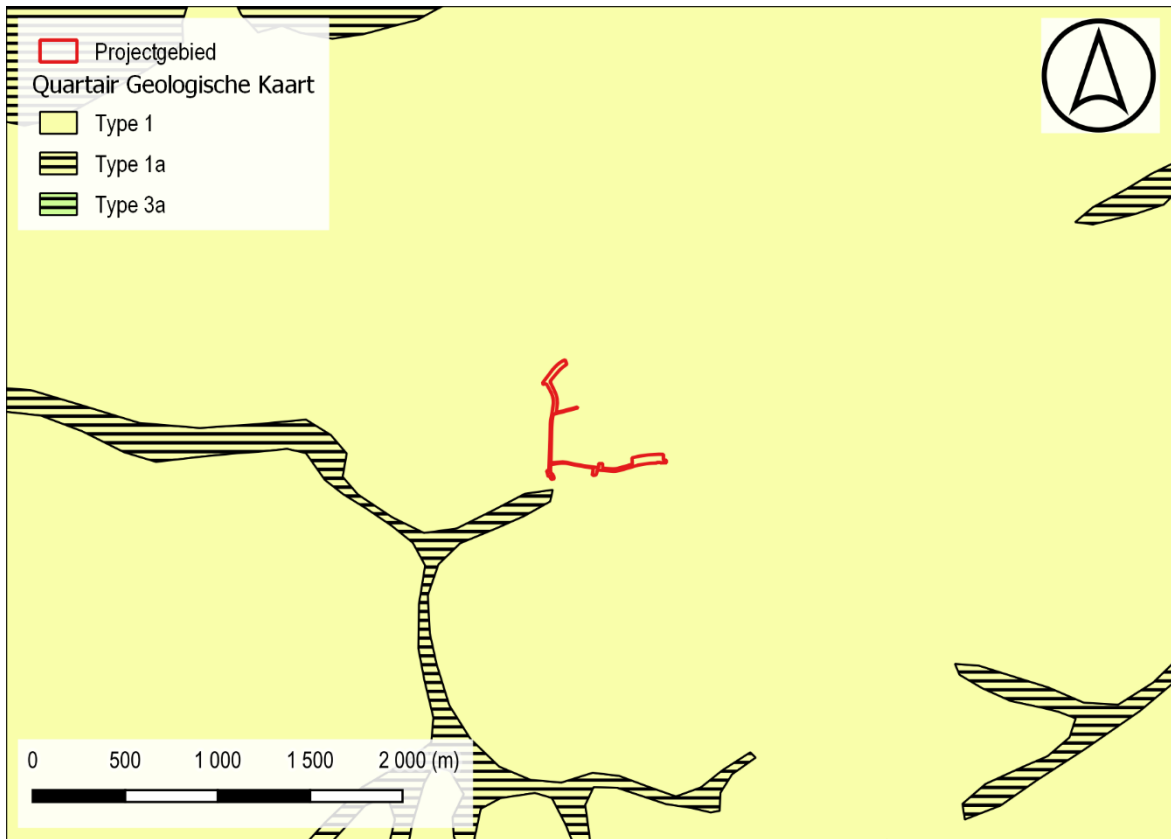
Figuur 13: Hoogteverloop N-Z

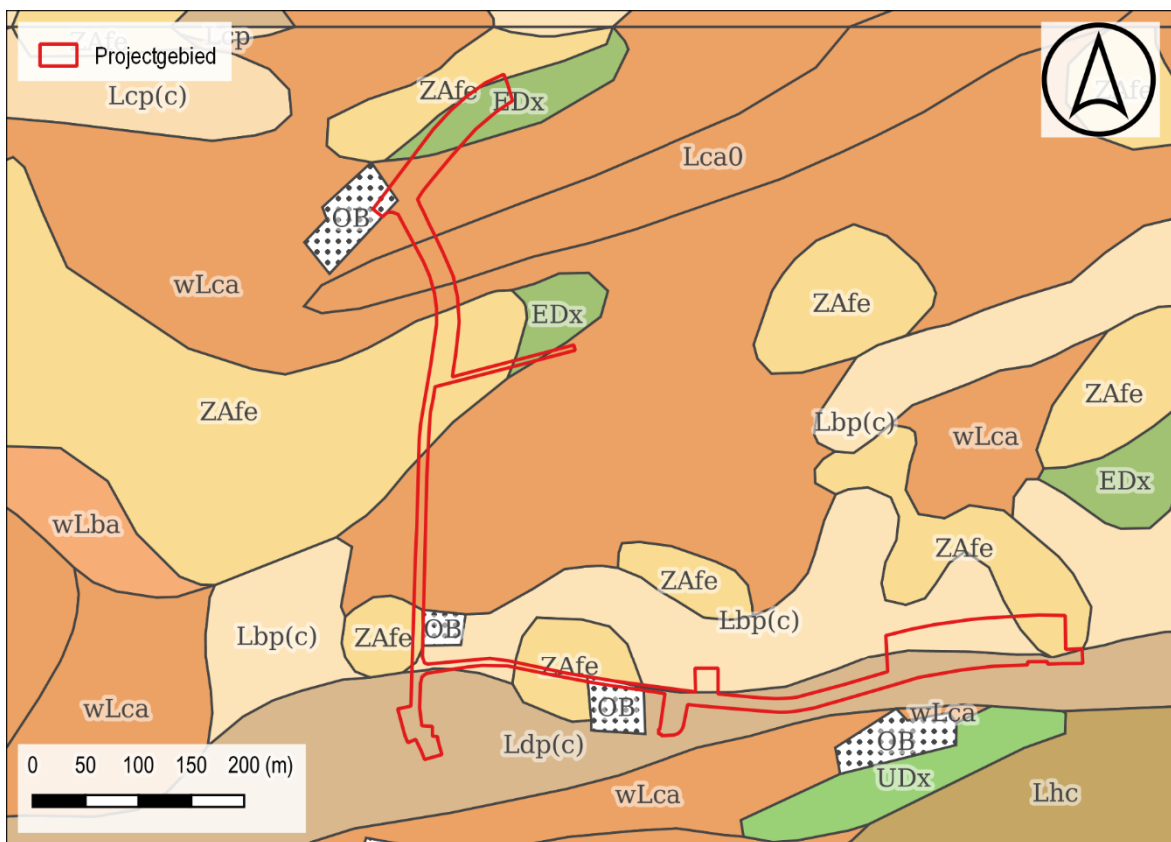
Figuur 14: Hoogteverloop O-W

Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

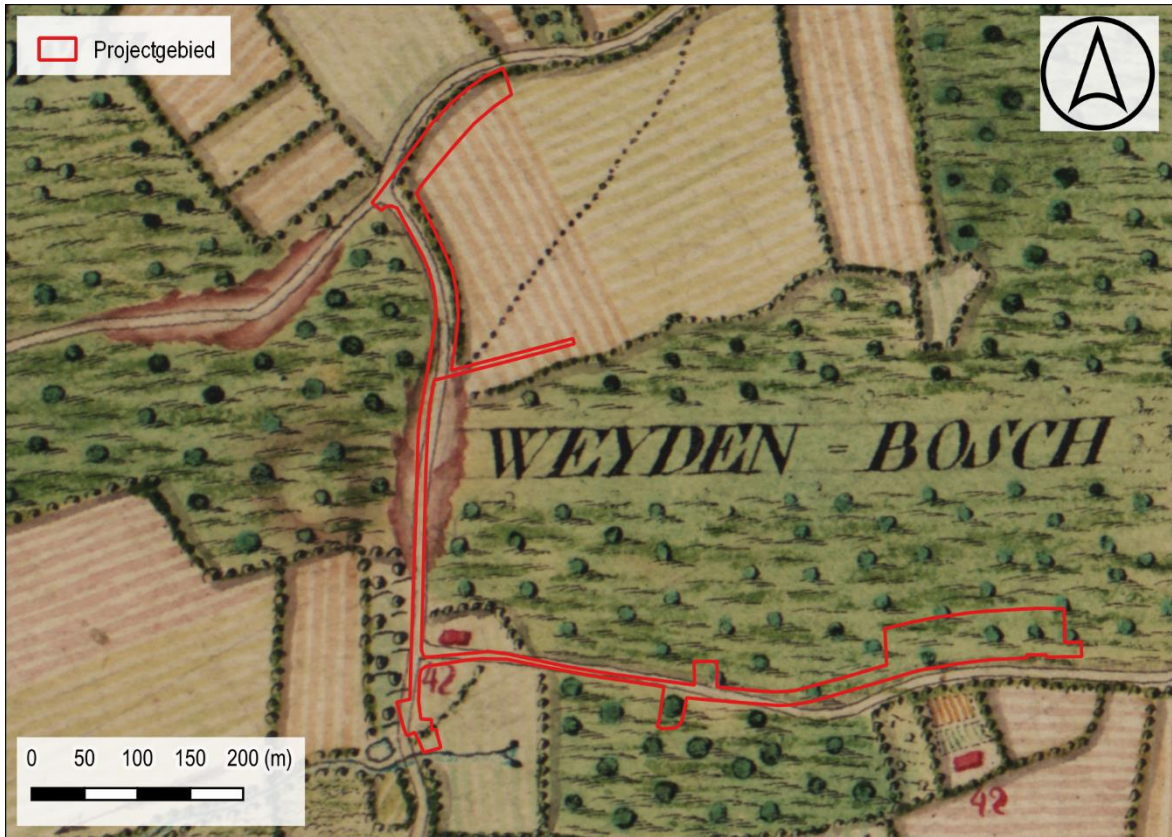
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

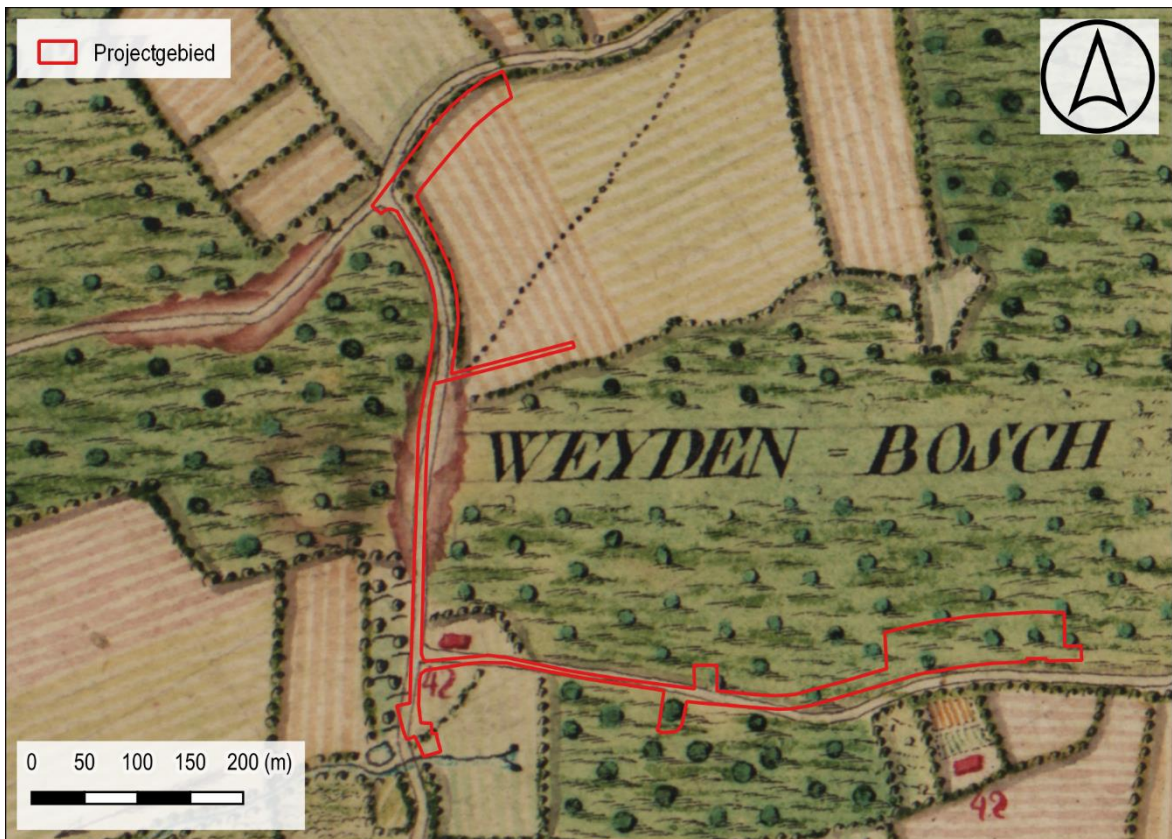
Sint-Joris-Winge wordt voor het eerste vermeld als *Winga* in 1129. Het dorp ontleent zijn naam naar alle waarschijnlijkheid aan de gelijknamige rivier, waarna in de 16de eeuw waarschijnlijk de patroonheilige van het dorp aan de benaming werd toegevoegd, zoals gebruikelijk was. De bewoningsgeschiedenis van de regio rond Sint-Joris-Winge gaat terug tot de Romeinse tijd. Zo werden op het Cluyzeveld Romeinse bouwresten aangetroffen. Het begevingsrecht van de Sint-Joriskerk behoorde tot aan de priorij van Gempe. De tiendenheffing werd verdeeld onder de abdij van Averbode, de abdij van Sint-Gertrudis en de leprozerij van Terbank. Een gedeelte van het gebied van Sint-Joris-Winge behoorde toe aan de heren van Bierbeek en hertogen van Brabant. Ook het lokale ridderlijke geslacht Van Winge bezitte een deel van de gronden. Deze werden in de 15de eeuw overgedragen aan het geslacht Van Marbais. De rechtsmacht werd uitgeoefend door een schepenbank in het gehucht Gempe, die toebehoorde aan de hertogen van Brabant. In 1508 kwam ook de rechtsmacht in handen van het geslacht van Marbais. Tijdens de godsdienstoorlogen werd het domein in beslag genomen wegens rebellie tegen de vorst. Het kasteel uit 1648 is nog bewaard, zij het met verschillende aanpassingen. In 1229 werd daarnaast de Norbertinessenpriorij opgericht in het gehucht Gempe. Het klooster werd in 1795 ontbonden. Fragmenten van de bijgebouwen zijn bewaard gebleven. Naar bevolkingsaantallen toe leefden in Sint-Joris-Winge in 1437 naar schatting 116 families, in 1526 82. Vanaf 1582 werd het dorp verlaten door de onveilige situatie ten gevolge van de godsdienstoorlogen. In 1675 volgden plunderingen door de Fransen. Tussen 1798 en 1799 volgden acties van boerenopstandelingen tegen de Franse regering.

Op het historische kaartmateriaal is het huidige wegtracé reeds grotendeels te herkennen. Op de Ferrariskaart zijn de Halensebaan, Tolmerenbergweg, Tieltsestraat en Hazelaarsstraat reeds duidelijk zichtbaar. Het korte straatje van de Weydenboschweg ontbreekt nog. De noordelijke zone ter hoogte van de nieuwe grachten valt samen met akkerland. De zone ter hoogte van de erosiegracht wordt ingekleurd als bosgebied. Dit bosgebied maakt deel uit van het *Weyden-bosch*. Centraal langs het tracé is een holle weg afgebeeld. De ruime omgeving bestaat hoofdzakelijk uit bosgebieden met verspreide akkers en beperkte bewoning. Het gehucht ten noorden van het plangebied wordt omschreven als Sint-Joris-Winge, terwijl de huidige dorpskern verder westwaarts te situeren is. De Kiezegembeek is eveneens reeds zichtbaar.

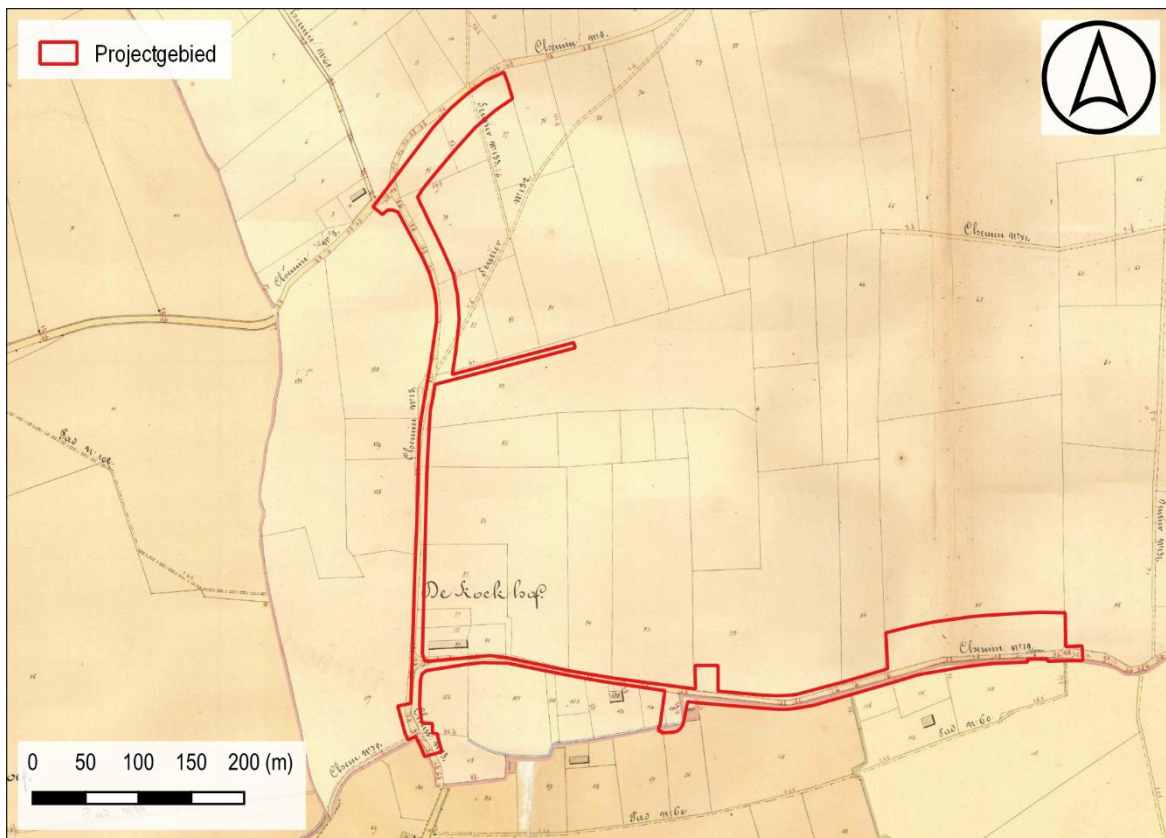
Het 19de- eeuwse kaartmateriaal geeft weinig evolutie weer binnen de grenzen van het plangebied. Het terrein blijft vrij van bebouwing. Op de hoek van de Tolmerenbergweg en Hazelaarsstraat staat hoeve *de Kock Hof* afgebeeld. Op de Vandermaelenkaart worden de Halensebaan en Tolmerenbergweg aangeduid als een holle weg. Op de kaart zijn duidelijk hoogteverschillen aangegeven. De orthofotosequentie geeft weinig evolutie weer tussen het oudste beeld uit 1971 en nu. De Weydenboschweg is zichtbaar vanaf het oudste luchtbeeld. De bebouwing langs het straattracé neemt doorheen de tijd licht toe. De omgeving blijft een landelijk karakter behouden.

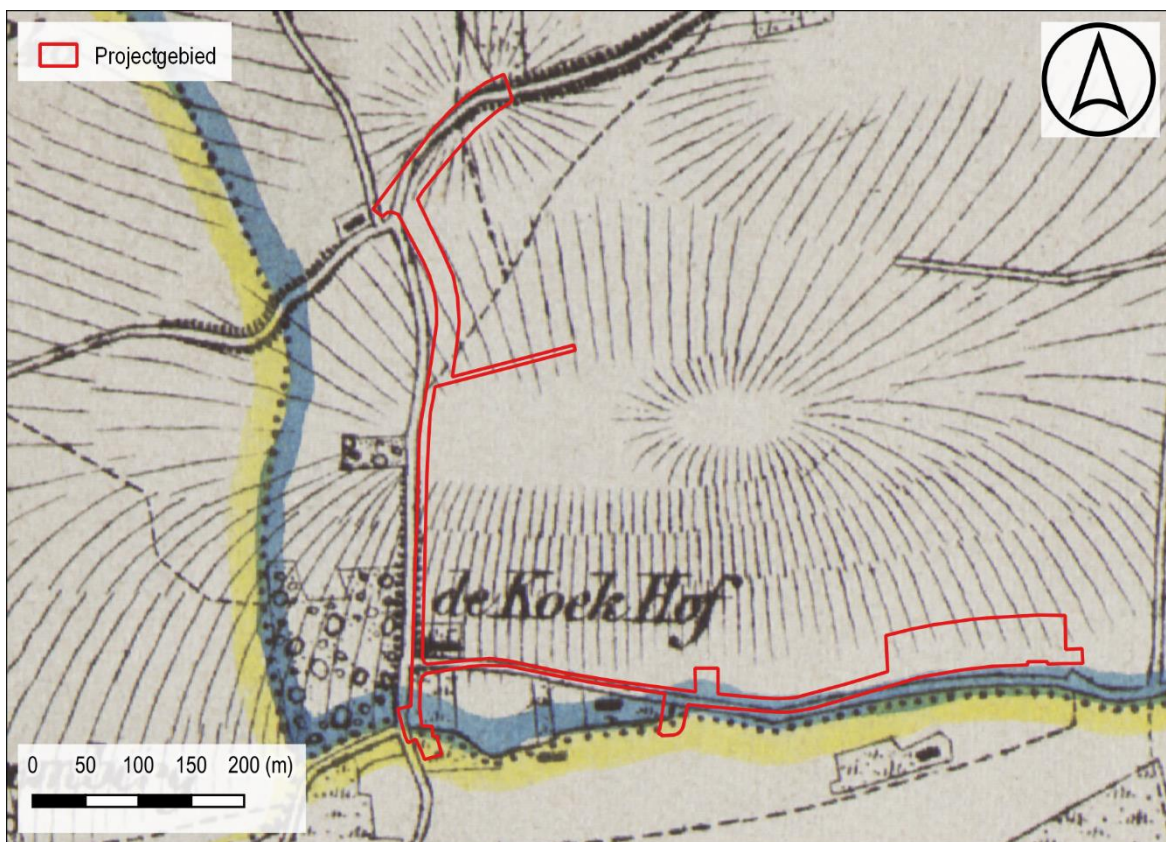
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

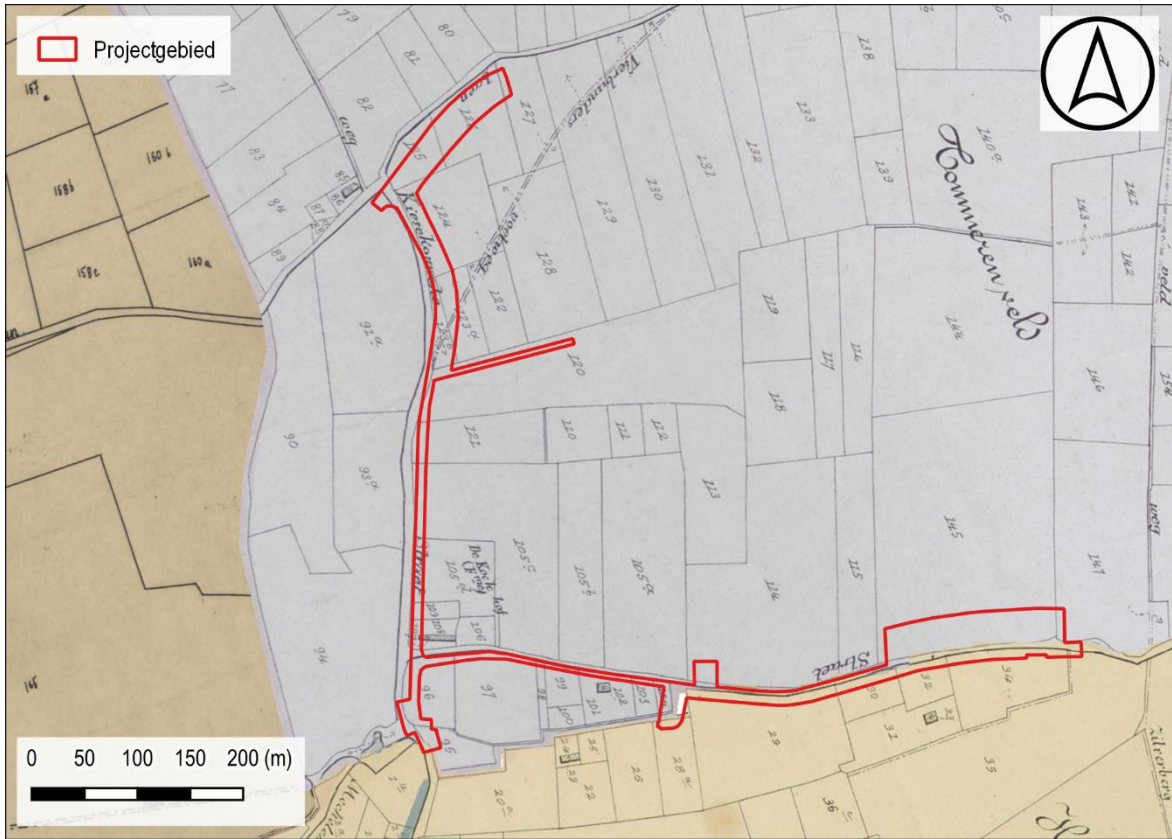
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

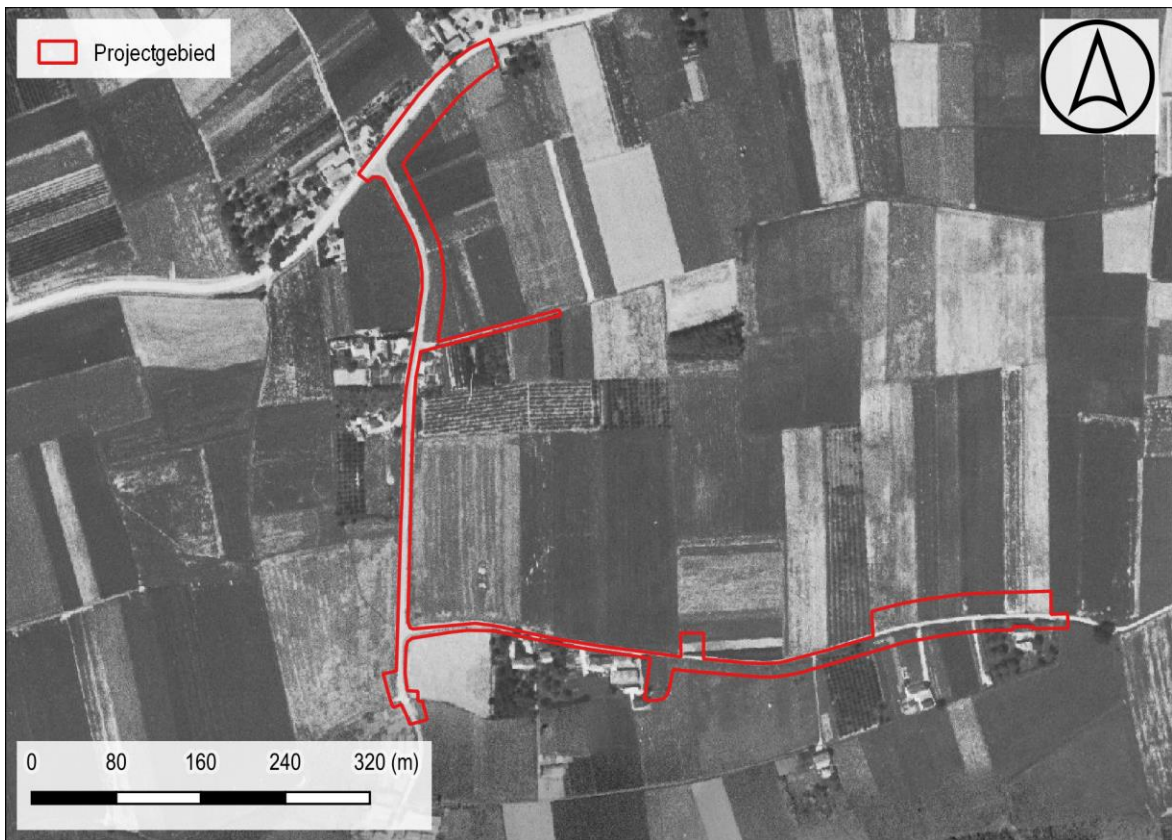
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

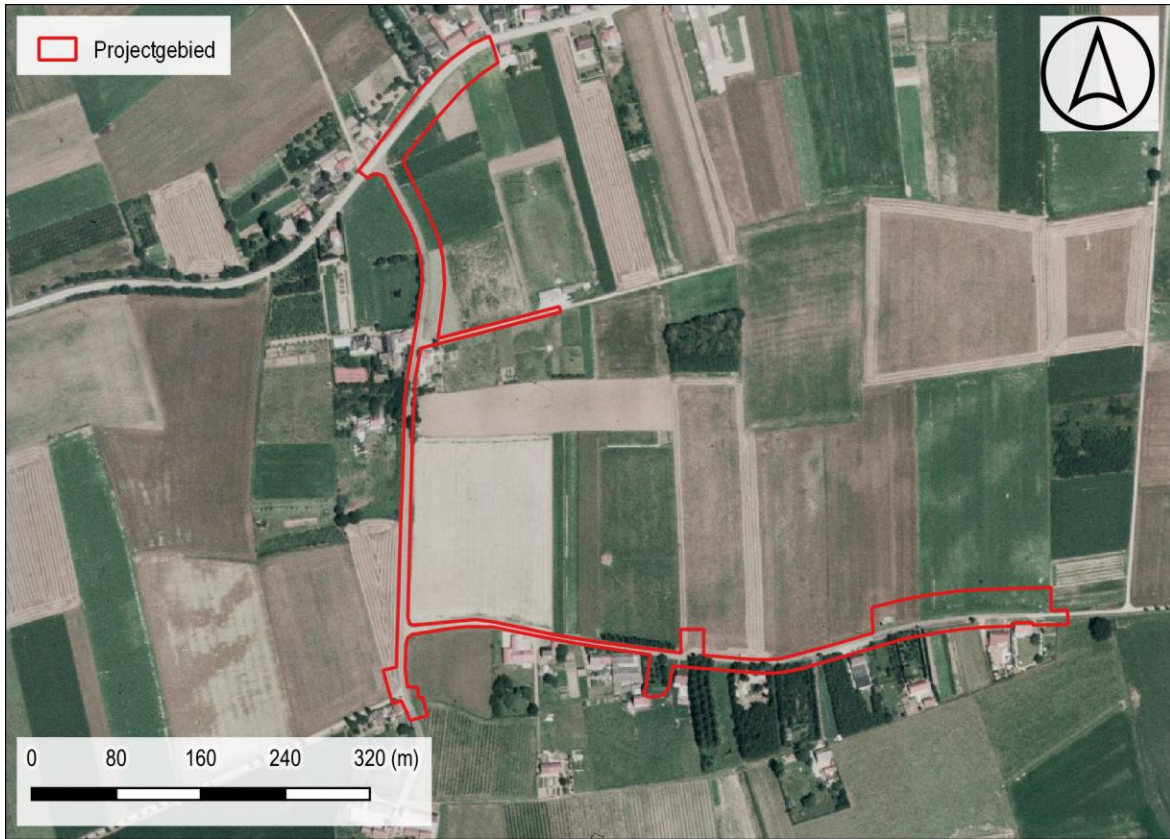
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

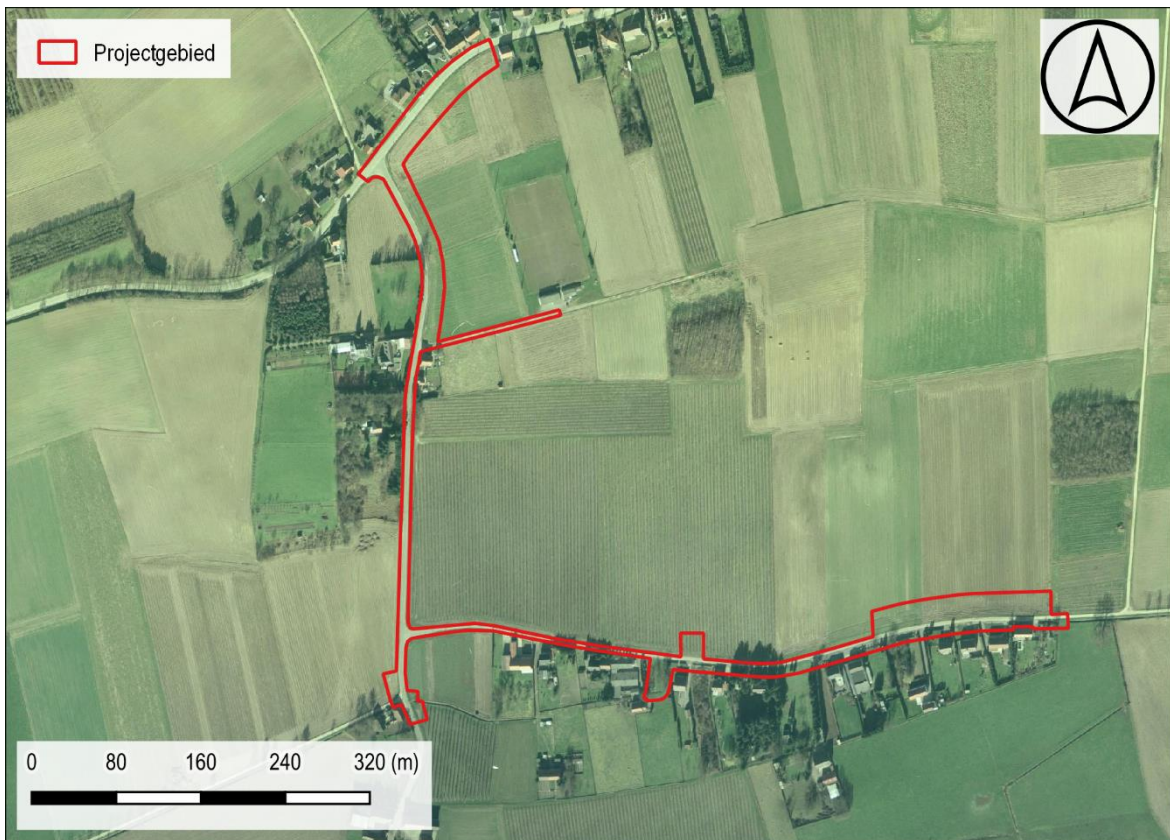
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

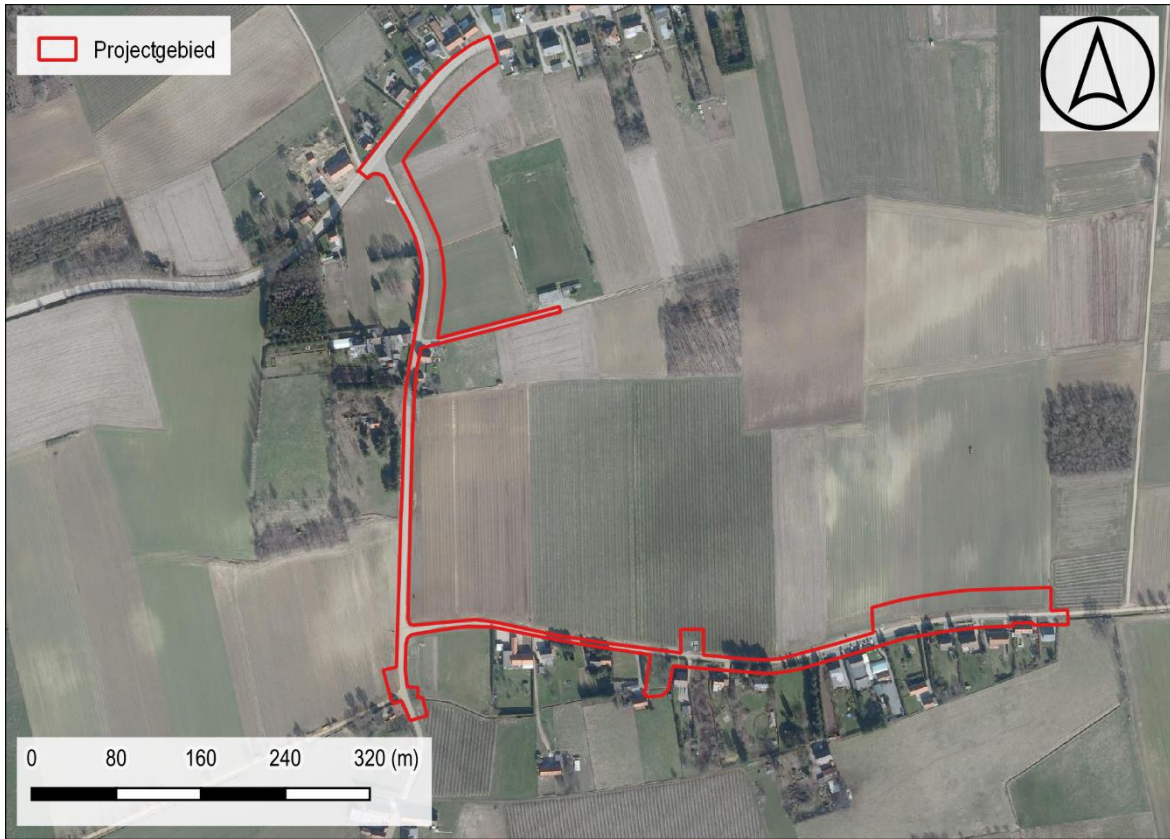
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

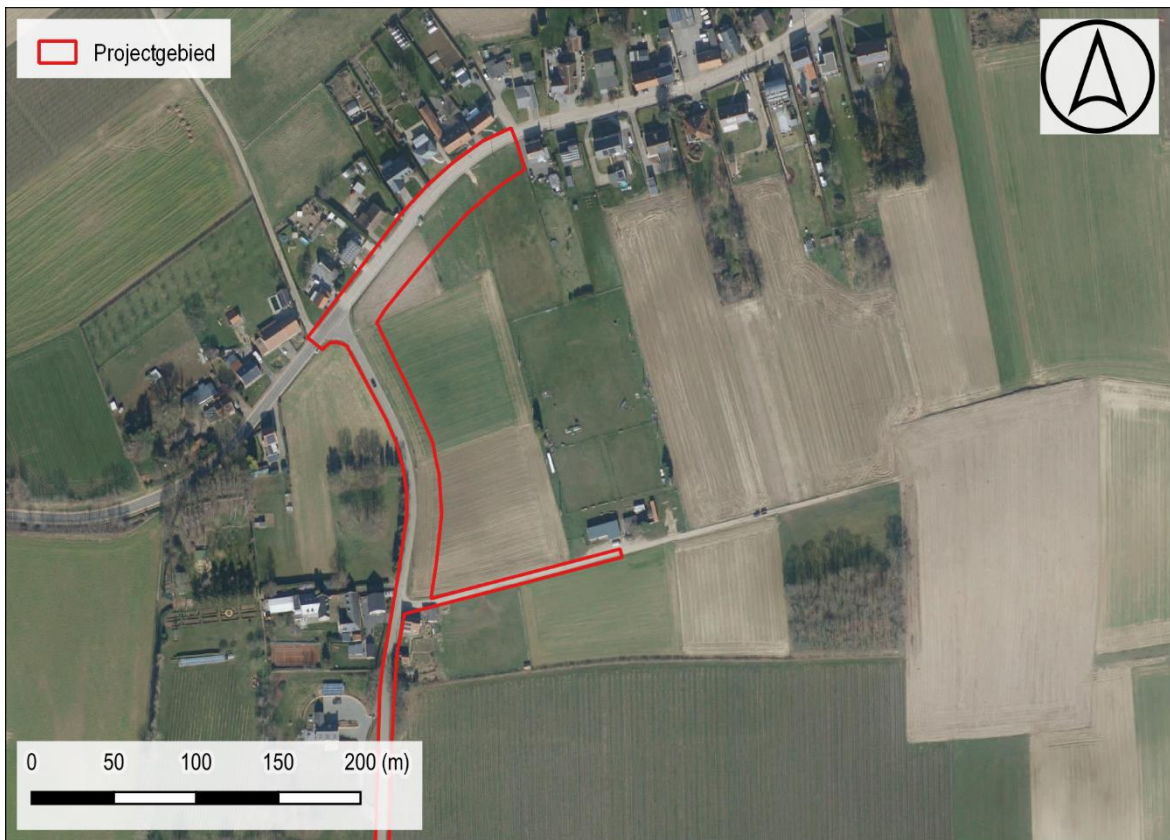
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

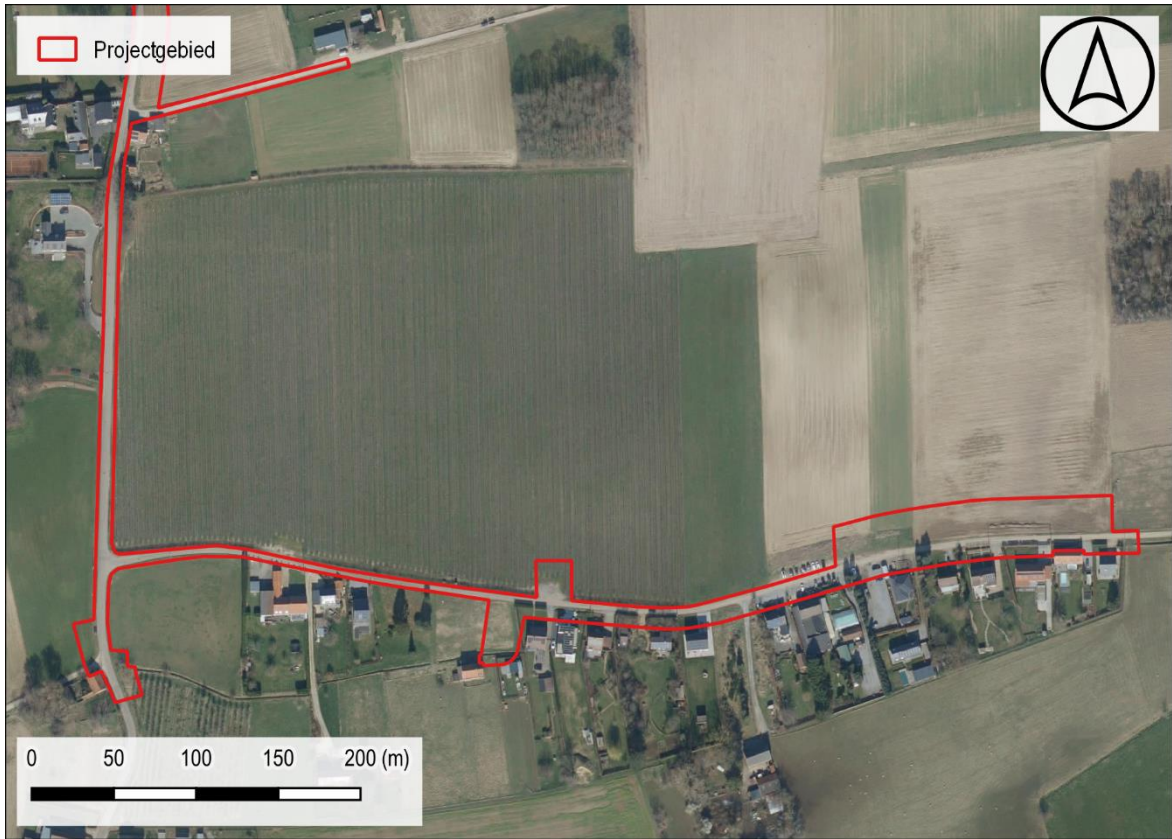
Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

Figuur 26: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

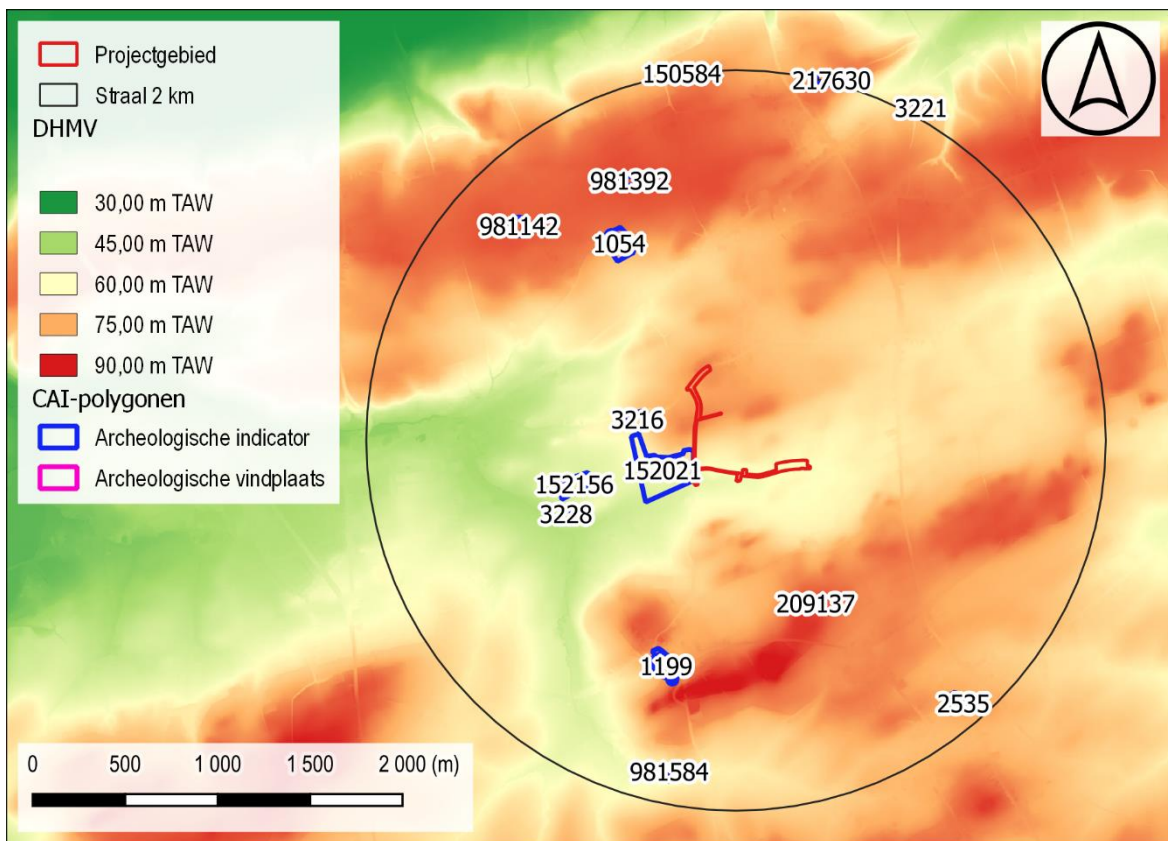
Figuur 27: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)

Figuur 28: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

Gekende archeologische vindplaatsen zijn eerder schaars. Ten noorden van het onderzoeksgebied geeft de CAI een oudere opgraving weer waarbij melding wordt gemaakt van Romeins en middeleeuws vondstmateriaal. Daarnaast zijn in de omgeving reeds meerdere veldprospecties uitgevoerd waarbij lithisch materiaal uit het mesolithicum en neolithicum is ingezameld en keramiek uit de metaaltijden en Romeinse periode. Ook werden bij metaaldetecties restanten uit WOI in kaart gebracht die meer dan waarschijnlijk gekoppeld kunnen worden aan schermutselingen aan het begin van de oorlog. Hoewel de gekende gegevens eerder schaars zijn wijzen ze wel op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid in de ruime omgeving sinds de steentijden.

Figuur 29: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

150584	<p>Opgraving (1971)</p> <p>Onbepaald: ertswinning, slakkenconcentratie in donkere verkleuring, fragmenten van gebakken leem. Aftapoven.</p> <p>Romeinse tijd: scherf</p> <p>volle middeleeuwen: scherven Andenne ceramiek</p> <p>late middeleeuwen: rood aardewerk, Raeren, kleiijpen</p> <p>Bron: M. Boonen en H. vandenhoudt, 1971, Het Hagelandse ijzertijdperk? Oostbrabant 4: 111-112</p>
--------	--

II. Archeologische indicatoren

Historische en cartografische indicatoren

1199	Indicator cartografie Volle middeleeuwen: motte, mogelijk restanten van grachten van een opperhof. Niet ver gelegen van de kerk.
2535	Indicator cartografie 16 ^{de} eeuw: kerk – parochiekerk Sint-Mattheus
2536	Indicator cartografie late middeleeuwen: kerk – parochiekerk Sint-Pieter
158976	Historische studie late middeleeuwen: hoeve
209137	Historische studie 17 ^{de} eeuw: kapel, gebouwd in 1665

Metaaldetectie

217629	Metaaldetectievondst (2017) nieuwste tijd: militaire jas knopen
217630	Metaaldetectievondst (2017) Onbepaald: speelschijf in lood
981142	Metaaldetectievondst (2020) neolithicum: gepolijste bijl in witte silex
981392	Metaaldetectievondst (2020) Midden-Romeinse tijd: sestertius
981393	Metaaldetectievondst (2020) 17 ^{de} eeuw: medaillon, munt uit 1621
981403	Metaaldetectievondst (2020) Vierde kwart 17 ^{de} eeuw: medailon
981577	Metaaldetectievondst (2020) 1912: 2 centiem WO I: 5 munitiehulzen Maxim-machinegeweer
981578	Metaaldetectievondst (2020)

	WO I: munitiekist met onafgevuurde bandmunitie, drie onafgebuurde patronen, productiejaar 1912. Gerelateerd aan de 7 ^{de} Brigade Mitrailleurs Moesten op 19 augustus in chaos hun stelling verlaten.
981580	Metaaldetectievondst (2020) Onbepaald: tinnen lepel, op het terrein stonden tot 1850 2 gebouwen.
981584	Metaaldetectievondst (2020) WO I: mauser kogelhuls, productiejaar 1912
981585	Metaaldetectievondst (2020) WO I: braadpan, onderdeel van een veldkeukenset Onbepaald: gesp van paardentuig

Toevalsvondsten

1054	Toevalsvondst (2020) Tweede helft 11 ^{de} eeuw – tweede helft 12 ^{de} eeuw: Kiekenboshoeve, zou volgens overleveringen in de 12 ^{de} eeuw zijn opgericht door Tempeliers. In 1914 werd de hoeve opgeblazen door het Belgische leger. Bij het verwijderen van wortels van een boom werd een muurrestant ontdekt. Aardewerk 17 ^{de} eeuw: aardewerk, majolica, porselein, afvalkuilen, munten Onbepaald: fragment van een gepolijste bijl in silex en fragment van een geretoucheerde Michelsbergkling in silex van Spiennes. Bron: JANSEN I. (red.) 2023: Verslagen van archeologische toevalsvondsten uit 2020 waar geen verder onderzoek nodig of mogelijk was, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 255, Brussel.
3228	Toevalsvondst (1974) Romeinse tijd: ceramiek en polijststeen Bron: Archief NDO vondstmelding R. Foblets (Brasschaat) Luc Van Impe maakte het dossier aan dd 09-09-1974

Veldkartering

3216	Veldkartering (1976) steentijd: microlithische spits neolithicum: bijlfragment Bron: Vynckier, G. 1982: Inventaris en typologisch onderzoek van de gepolijste bijlen uit noordoost België. Enkele bedenkingen in verband met
------	---

	de gepolijste bijlen van het Westeuropese type, onuitgegeven Licentiaatsverhandeling Katholiek Universiteit Leuven, 120
3221	Veldkartering (1976) steentijd: silex, glimmerzandsteen Bron: VERMEERSCH P.M. 1976: Het steentijdmateriaal uit het Noordelijk Hageland, Oudheidkundige Repertoria, XI, deel 1, Tekst, 209.
152021	Veldkartering (2011) steentijd: lithisch materiaal nieuwe tijd: aardewerk onbepaald: ijzerslakken
152156	Veldkartering (2011) steentijd: beperkt aantal lithische fragmenten van onbepaalde ouderdom nieuwe tijd: postmiddeleeuwse ceramiëscherven
980538	Veldkartering (2019) neolithicum: schrabber op klingvormige afslag in vuursteen

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant de realisatie van een gescheiden rioleringsstelsel en de heraanleg van de weg langs het verloop van delen van de Halensebaan, Tolmerenbergweg, Weydenboschweg, Tieltsestraat en Hazelaarsstraat te Tielt-Winge. In het kader van deze infrastructuurwerken worden eveneens nieuwe grachten gegraven en twee pompstations gebouwd. In het zuidoostelijke uiteinde van het rioleringstraject wordt eveneens ten noorden van de Hazelaarstraat een grasbuffer gerealiseerd en een erosiegracht aangelegd. Het merendeel van de geplande riolerings- en wegeniswerken valt samen met reeds bestaande verharding. De huidige riolering bevindt zich deels in de berm langs de weg en centraal onder de straat. De gecombineerde oppervlakte van de geplande werken bedraagt ca. 2,6 ha. De geplande grasbuffer en erosiegracht beslaan samen een oppervlakte van ca. 5625 m². Voor de grasbuffer dient rekening gehouden te worden met een ingreep van ca. 30 cm onder het maaiveld.

Tielt-Winge is gelegen in de Brabantse leemstreek. Het landschap wordt gekenmerkt door meerdere oost-west gerichte cuestaruggen. Het geplande rioleringstraject ligt op de zuidelijke flank van een rug die wordt ingesneden door de vallei van de Kiezegembeek en de Wingebeek. De (deels ingebuisde) Kiezegembeek loopt langs de zuidzijde van de Hazelaarstraat. De Quartairgeologische kaart geeft een profiel weer dat bestaat uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen waarin hellingsafzettingen aanwezig kunnen zijn. De bodemkaart geeft langs het traject hoofdzakelijk een droge zandleembodem weer. Plaatselijk wordt ook de aanwezigheid van colluvium aangegeven. Langs de loop van de Kiezegembeek is een hydromorfe bodem weergegeven. De drogere randen van de beekvallei waren ongetwijfeld aantrekkelijk voor rondtrekkende groepen jager verzamelaars. De hoger gelegen, drogere zandleembodems langs een beekvallei moeten ook voor vroege landbouwers gunstig geweest zijn.

De cartografische bronnen reflecteren een landelijke, bosrijke omgeving. Het landelijke karakter van de omgeving is tot op heden bewaard gebleven. Op de Ferrariskaart is het huidige stratenpatroon reeds te herkennen. In het noorden van het traject is de omgeving in gebruik als akkerland. In het zuiden loopt het tracé door bosgebied dat het toponiem 'Weyden Bosch' krijgt op de Kabinetskaart. Op het 19e-eeuws kaartmateriaal is weinig verandering te zien inzake het landgebruik. Ter hoogte van het kruispunt Hazelaarstraat-Tieltsestraat is een hoeve aangeduid met 'Het Kockhof'. Binnen de orthofotosequentie is weinig wezenlijke evolutie te zien langs het verloop van de geplande werken. De omgeving is in hoofdzaak in gebruik als akkerland, langs de weg is lintbebouwing aanwezig.

Gekende archeologische vindplaatsen zijn eerder schaars. Ten noorden van het onderzoeksgebied geeft de CAI een oudere opgraving weer waarbij melding wordt gemaakt van Romeins en middeleeuws vondstmateriaal. Daarnaast zijn in de omgeving reeds meerdere veldprospecties uitgevoerd waarbij lithisch materiaal uit het mesolithicum en neolithicum is ingezameld en keramiek uit de metaaltijden en Romeinse periode. Ook werden bij metaaldetecties restanten uit WOI in kaart gebracht die meer dan waarschijnlijk gekoppeld kunnen worden aan schermutselingen aan het begin van de oorlog. Hoewel de gekende gegevens eerder schaars zijn wijzen ze wel op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid in de ruime omgeving sinds de steentijden.

Concreet dient langsheen het traject uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologische erfgoed. Vanwege de lineaire vorm en reeds aanwezige infrastructuur wordt verder onderzoek ter hoogte van de weg, rioleringen en nieuwe grachten als weinig zinvol ingeschat. De kans op kenniswinst is er te beperkt. Ter hoogte van de geplande grasbuffer en erosiegracht kan verder onderzoek mogelijk wel nog leiden tot kenniswinst. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw te evalueren. Mochten plaatselijk bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op betere bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. In functie van resten van bewoning, begraving of andere activiteiten is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode, indien dit nog kan leiden tot kenniswinst.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	8
Figuur 5: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	8
Figuur 6: Synthese van de geplande werken t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	9
Figuur 7: Synthese van de geplande werken t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	9
Figuur 8: Synthese van de geplande werken t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	10
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	13
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	14
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	14
Figuur 13: Hoogteverloop N-Z	15
Figuur 14: Hoogteverloop O-W.....	15
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)	15
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	16
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	16
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	18
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	18
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	19
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	19
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)	20
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)	20
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)	21
Figuur 25: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)	21
Figuur 26: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)	22
Figuur 27: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)	22
Figuur 28: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)	23
Figuur 29: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	24

CHRONOLOGISCH KADER

